

Bild: TriArt

Boy from Heaven

Fiskarsonen Adam blir antagen till det prestigefyllda islamiska Al-Azharuniversitetet i Kairo. Väl där blir han indraget i en politisk maktkamp, när den egyptiska säkerhetspolisen gör honom till en bricka i spelet kring att utse nästa storimam – den högsta auktoriteten för sunnimuslimer.

Boy from Heaven är en politisk thriller fulladdad med religiösa och filosofiska frågeställningar.

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg. Våra filmhandledningar är gjorda för att ledsaga dig som lärare i att använda filmmediets många möjligheter i undervisningen. Eftersom du bäst känner dina elever bör åldersrekommendationen, som här sträcker sig från årskurs 9 till gymnasiet, enbart ses som en fingervisning. Handledningen kan användas som en förberedelse och ett stöd samt för att öppna upp för frågeställningar och diskussioner. Det är ingen manual som måste följas i föreslagen ordning. Välj istället utifrån dina elevers behov och den tid ni kan avsätta om ni vill diskutera utifrån tema, i samband med något särskilt skolämne eller djupstudera aspekter som exempelvis filmens form. Den här filmhandledningen innehåller också klipp som stöd för minnet och underlag för diskussionsfrågorna. Titta exempelvis på filmens trailer ([klipp 1](#)) för att påminna er om filmens känsla och innehåll.

Innan och efter filmen

Boy from Heaven är ett dramaturgiskt pussel av politiska intriger och religiösa reflektioner. Den snåriga intrigen och höga abstraktionsnivån kan göra filmen svår att följa med i. Det kan därför vara bra att inleda diskussionen med att reda ut intrigen. En möjlighet är att tillsammans skissa fram ett handlingsreferat som synliggör berättelsens bärande scener och dramatiska vändningar.

Regissören och manusförfattaren Tarik Saleh har i intervjuer bidragit med ingångar till och perspektiv på filmen. En rekommendation är att ni efter att ha sett filmen, men innan ni börjar diskutera den, läser Kaly Halkawts [intervju](#) med Saleh i filmtidningen FLM (9/11-2022).

Handling

Boy from Heaven inleds med en text som informerar oss: "År 972 e.Kr. grundade fatimiderna Al-Azhar som ett huvudcenter för islamiska studier. Sheikh Al-Azhar, även kallad Grand Imam, är den högste auktoriteten inom sunniislam. Under århundraden har Egyptens härskare försökt kontrollera Al-Azhar. Dessa försök har alltid misslyckats". Därmed introduceras den historiska premissen för det samtida politisk-religiösa maktspel som utgör filmberättelsens bärande intrig.

Fiskarsonen Adam bor med sin far och två bröder vid sjön Manzala i det egyptiska Nildeltat. Han är en trogen muslim och flitig moskébesökare, omtyckt av imamen men hårt hållen av sin pappa. När han får veta att han blivit antagen till Al-Azharuniversitetet befarar han att han inte kommer att få åka. Till sin förvåning får han sin faders välsignelse, om än i motsägelsefulla ordalag: "Om det är Guds vilja att du ska åka till Kairo kan ingen hindra dig. Inte ens din far."

Adam har knappt hunnit anlända till universitetet förän sittande Sheikh Al-Azhar dör, och arbetet med att utse en ny börjar. Processen sköts på pappret internt, men vid den egyptiska säkerhetspolisen börjar man

Trailer till *Boy from Heaven*
Källa: TriArt

på presidentens order smida planer för att kuppet in en regimtrogen kandidat, Sheikh El-Beblawi. Så inleds det smutsiga maktspelet mellan säkerhetspolisen och de religiösa ledarna, i vilket den intet ont anande Adam kommer att bli den avgörande brickan.

Den ena av två toppkandidater som regimen vill få bort är den blinde Sheikh Negm. En natt bevittnar Adam mordet på Negms assistent Zizo, som han trodde var en vän. Egentligen var Zizo informant åt säkerhetspolisen Ibrahim och närmade sig Adam för att lasta över uppdraget.

Ibrahim anländer kort efter mordet på Zizo till Al-Azhar under förevändningen att han ska utreda brottet. I själva verket är han där för att rekrytera Adam som sin nya informant, och den som ska hjälpa säkerhetspolisen att kuppet in den regimtroga kandidaten som nästa Sheikh Al-Azhar. Med en blandning av löften och hot lyckas Ibrahim övertala Adam. Hans första uppdrag blir att infiltrera en radikal studentgrupp vars läromästare Sheikh Durani är den andra oönskade toppkandidaten.

Ibrahim hävdar att Durani och hans studenter har kopplingar till Muslimska Brödrskapet och ligger bakom mordet på Zizo. Studentgruppens ledare Soliman förordar en strikt tolkning av islam, där det bland annat anses vara en synd att sjunga Koranen. De har därför ett särskilt ont öga till Adams rumskamrat, den betydligt mer liberala Raeed, som klär sig modernt, lyssnar på rockmusik, och sjunger Koranrecitationer. När skolan håller en tävling i Koranrecitation dras spänningen mellan dessa två religiösa tolkningar till sin spets. Raeed koras till vinnare men glädjen blir kort. Under tävlingen har Adam nämligen passat på att plantera bevis som falskt

pekar ut Raeed som den egentliga informanten. Syftet är att vinna Solimans tillit. Men Soliman förblir misstänksam, och när Adam avslöjas och blir hotad till livet tvingas Ibrahim rycka in.

Soliman lägger sig platt för säkerhetspolisen Ibrahim och lämnar skolan. Det ger Adam tillfälle att ta över Solimans roll som Duranis assistent. Därigenom upptäcker Adam att Durani har en illegitim son med sin hushållerskas unga dotter. Upptäckten är potentiellt sprängstoff eftersom en otrogen man knappast kan bli den sunnimuslimska världens ledare. Med triumfkortet i hand kan Adam nu uppvakta El-Beblawi. Denne är dock tveksam till att öppet anklaga Durani. Adam tar då frivilligt på sig uppgiften att lägga fram en dold anklagelse under en stor tevesänd konferens. Anklagelsen blir en form av utpressning för att tvinga Durani att dra tillbaka sin kandidatur. Planen lyckas och El-Beblawi väljs till Sheikh Al-Azhar.

Under tiden har omständigheterna kring kuppen komplicerats. Den blinde men klarsynte Negm förstod tidigt att hans assistent Zizo var informant, och han har även listat ut att det egentligen var på säkerhetspolisens order som Zizo mördades. Negm anger sig själv som mördaren för att tvinga säkerhetspolisen att anhålla honom. Målet är att under rättegången säga sanningen inför öppen ridå.

Spindeln i nätet är Ibrahimskrupelfria chef Sobhy, som inte drar sig för att "göra sig av med" alla som står i vägen för säkerhetspolisens planer eller riskerar deras anseende. Då Adam har utfört sitt uppdrag och alltså inte längre behövs, beordrar Sobhy Ibrahim att anhålla honom. Planen blir nu att tvinga fram en falsk bekännelse om att det var han som mördade Zizo. Skulle Adam dömas riskerar han sannolikt att avrättas, vilket är precis vad Sobhy har i åtanke.

Bild: TriArt

Bild: TriArt

Men Ibrahim har fattat tycke för Adam. På det café där de hållit sina möten förvarnar han Adam, och ger honom chansen att fly hem till sin by. Det skulle dock innebära att Adam inte kan slutföra sina studier på Al-Azhar och återvända hem som imam. Hela hans livsprojekt skulle gå i kras. ”Gud bestämmer vårt öde. Gud valde dig”, säger Ibrahim. ”Du valde mig”, svarar Adam.

Men Adam hinner knappt lämna Al-Azhar förrän Sobhys män hittar honom. Han förs till deras högkvarter. När Ibrahim får veta att Adam är anhållen får han ett utbrott på Sobhy. Situationen är nu så komplicerad att deras högste chef, general Al Sakran, måste kallas in. Sobhy föreslår att de ska göra sig av med Negm, men får kalla handen av Al Sakran. Inte ens säkerhetspolisen lär komma undan med att mörda en av landets högsta religiösa ledare. Ibrahim föreslår istället att Adam ska försöka övertyga Negm om att dra tillbaka sin falska bekännelse. Så får Adam ett sista uppdrag som inte bara kan lösa säkerhetspolisens dilemma utan även rädda hans egen liv.

Adam lyckas med religiösa argument övertala Negm om att dra tillbaka sin falska bekännelse. Negm blir så tagen av Adams vishet att han frågar vem Adam egentligen är. ”Jag är er elev”, svarar Adam. ”Du är inte en elev”, säger Negm. ”Du behöver ingen som lär dig din religion.”

Adams lärdomsresa som koranstudent – och som säkerhetspolisens informant – är nu avslutad. Han får återvända hem till sin by, lärd men även tård av insikter och erfarenheter. I slutscenen besöker han sin moské där imamen välkomnar honom. ”Vad har du lärt dig?”, frågar imamen med forskande blick. Adam svarar med ett tvedigt ansiktsuttryck och mångbottnad tystnad.

Filmen och läroplanen

Boy from Heaven handlar både om en individs andliga lärdomsresa och maktkampen mellan stat och religion. Den utspelar sig på sunniislams mest prestigefyllda lärosäte, Al-Azhar i Kairo, men väcker existentiella frågor som stäcker sig långt utanför dess murar. Filmen utgör således en utmärkt utgångspunkt för diskussioner inom såväl religionskunskap som samhällskunskap.

Enligt läroplanen (Lgr22) syftar religionskunskapen till att 1) utveckla eleverns kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt om olika tolkningar och varierande praktiker inom dessa; 2) förmåga att kritiskt granska frågor som rör relationen mellan religion och samhälle, samt 3) förmåga att resonera om etik, moraliska frågor och livsfrågor utifrån olika perspektiv. Genom att skildra spänningen mellan en rad islamtolkningar som ryms på en och samma skola, maktkampen mellan skolans företrädare och en korrupt statsapparat, samt de svåra etiska och moraliska ställningstaganden som huvudpersonen ställs inför, kan *Boy from Heaven* ge ingångar till att diskutera allt som ämnet syftar till.

Boy from Heaven skildrar hur den Egyptiska staten blandar sig i valet av Al-Azhars storimam, i praktiken den högsta auktoriteten inom en världsreligions största gren. Intrigen öppnar således för samtal som kan utveckla eleverns kunskaper kring demokratiska värden och beslutsprocesser, generellt och med ett specifikt geografiskt fokus, vilket samhällskunskapen syftar till att göra.

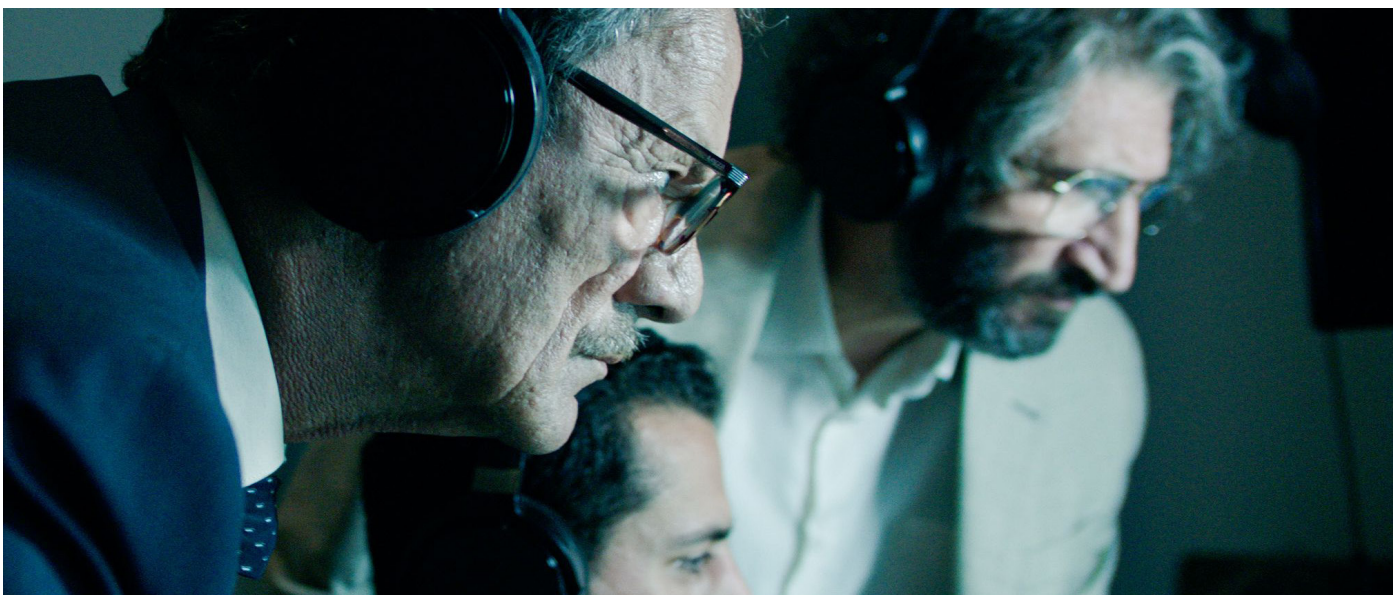

Bild: TriArt

Filmens form och innehåll

Boy from Heaven – en politisk thriller

Boy from Heaven skrevs under starkt inflytande av John le Carrés klassiska spionromaner. Att filmen är en politisk thriller speglas inte bara i dess form, utan även i omständigheterna kring dess produktion och mottagande. Filmen utspelar sig i Kairo men fick filmas i Istanbul, eftersom Tarik Saleh blev bannlyst från Egypten i samband med att han skulle börja filma thrillern *The Nile Hilton Incident* (2017). Varken den eller *Boy from Heaven* har ännu kunnat visas i Egypten.

Politiska thrillers kretsar oftast kring en politisk makt-kamp i vilken huvudperson blir indragen. Han – rollfiguren är oftast en man – drivs av ett starkt rättspatos. Ju närmare sanningen han kommer, desto mer inser han hur maktlös han är i förhållande till systemet. Han blir inte sällan själv en omedveten bricka i den korrruption, eller konspiration, som han vill avslöja eller stoppa.

- Kan *Boy from Heaven* sägas följa den politisk thrillers dramaturgiska mallar, och i så fall hur? Fundera över vilka andra filmer ni har sett som kan räknas som politiska thrillers.
- Kan filmen förstås som samhällskritisk, och åt vilket håll riktar den i så fall sin udd?

The Nile Hilton Incident och *Boy from Heaven* stoppades från att visas i Egypten, där båda filmerna utspelar sig.

- Varför tror ni att det hände? Ta reda på mer om det politiska läget i Egypten, och om hur det har påverkat den svensk-egyptiska Tarik Salehs möjligheter att göra filmer där.

Även Sverige har haft en filmcensur som stoppat eller censurerat filmer av olika anledningar.

- Ta reda på mer om den svenska filmcensurens historia. Diskutera vad censur är, varför det uppstår i samhället och hur ni själva ser på det hela. Kan censuren ibland vara motiverad eller bör den tas bort helt?

Al-Azhar som fiktion och verklighet

Utöver le Carrés spionromaner inspirerades *Boy from Heaven* av Umberto Ecos bok *I rosens namn* (1980), ett filosofiskt mordmysterium som utspelar sig i ett medeltida italienskt kloster. Saleh har förlagt sin handling till det islamiska lärosätet Al-Azhar i dagens Kairo. Han har även tagit sig konstnärliga friheter i skildringen av Al-Azhar, och filmens version skiljer sig på flera sätt från dess förlaga. Saleh har motiverat ändringarna med att han ville göra Al-Azhar tidlös, och därför utgick från hur skolan såg ut innan den genomgick en rad moderna reformer.

- Sök fram information om Al-Azhars historia från grundandet på 900-talet och fram till idag. Vilken roll har skolan spelat för islam? Vilka reformer genomförde man i början på 1960-talet?
- Jämför verklighetens Al-Azhar med hur skolan skildras i filmen. Kan ni upptäcka uppenbara skillnader, och i så fall vilka? Diskutera vad som kan ha motiverat ändringarna.

När konstnärer blandar fiktion och verklighet uppstår ofta en kulturdebatt. Särskilt laddat blir det när någon befarar att publiken inte själva kommer att kunna avgöra var gränsen går mellan det sanna och det uppdiiktade. Salehs skildring av Al-Azhar gav nu inte upphov till någon större debatt i Sverige, men den kan utgöra utgångspunkten för en motsvarande diskussion i klassen.

Bild: TriArt

• Bör konstnärer dra en tydlig gräns mellan verklighet och fiktion eller ska de vara fria att blanda? Dela upp er i grupper och diskutera er fram till argument för båda ståndpunkterna. Använd skildringen av Al-Azhar i *Boy from Heaven* som utgångspunkt.

Representationer av islam

I en intervju i *Koranpodden* (27/11–2022) berättar Saleh att en motivation till att göra *Boy from Heaven* var att att han som ung, svensk muslim var svältfödd på filmer som behandlade islam respektfullt. Filmerna han fick se under uppväxten präglades av nidsbilder av muslimer.

Medieforskaren Jack G. Shaheen bekräftar i en uppmärksam studie (*Reel Bad Arabs: How Hollywood Vilifies a People*) Salehs upplevelse. Efter att ha analyserat över 900 västerländska filmer kunde han konstatera att araber och/eller muslimer nästan uteslutande representerats som negativa stereotyper i Hollywood-film. De har använts som negativ motsatsbild till det "civiliserade väst" och beskrivits som primitiva och pengagalna, som religiösa fanatiker och terrorister.

- Har ni själva sett några filmer som bekräftar eller motsäger den bild Shaheen och Saleh har? Har ni sett andra exempel på filmer där vissa grupper beskrivits på liknande, nedlåtande sätt?
- Vad tror ni att negativa stereotyper gör med självbilden, eller bilden av andra?
- Varför kan det vara viktigt med positiva och/eller nyanserade bilder av minoriteter i ett land?

En DO-rapport om representationen av muslimer i svenska nyheter (2015) har visat att negativa bilder även präglar nyhetsrapporteringen. I artiklar publicerade vintern 2014-2015 förknippades muslimer och islam

genomgående med våld, hot och spänningar i samhället, även om de inte alltid framställdes som förövare (utan även som offer för bland annat islamofobi). Artiklar om svenska muslimer individuella trosuppfattningar var sällsynta. Desto vanligare var att använda islam och muslimer som en gruppmarkör i utrikesnyheter om terrorism och om militära insatser.

- Fundera över den bild av islam som ges i *Boy from Heaven*. Har filmen påverkat er kunskap om, eller föreställningar kring, islam och muslimer? Nyanserar filmen mediebilderna, och i så fall hur? Eller bidrar den på något sätt till att reproducera stereotyperna?

Musiken i *Boy from Heaven* och inom islam

Boy from Heaven skildrar islams komplexitet. På Al-Azhar får vi se ett spektrum av förhållningsätt till islam, från Adams liberala rumskamrat Raed som lyssnar på rockmusik, till den konservativa studentgruppen med Soliman i spetsen. Frågan om huruvida man får sjunga Koranen får i filmen representera islams inre spänningar, och under den Koranrecitationstävling som Raed deltar i ställs dessa spänningar på sin spets.

Synen på musik är en vattendelare inom islam, där en del menar att musik är förbjudet (haram). Samtidigt har en lång islamisk musiktradition frodats sedan religionen grundades på 600-talet. En stil som populariserats även utanför den islamiska världen är qawwali, vars stora namn Nusrat Fateh Ali Khan även samarbetade med och inspirerade västerländska pop- och rockmusiker. Men det finns många andra som förblivit relativt okända utanför den egna kulturella kontexten.

- Ta reda på mer hur debatten kring musik sett ut inom islam. Hur uttrycker den sig idag? Kan ni komma på exempel där förhållandet mellan musik och islam även blivit föremål för debatt i Sverige?

Klipp 2
Källa: TriArt

- Leta fram och jämför exempel på den islamiska musiktraditionen. Hur har stilarna präglats av den plats där de uppstått?
- Titta på [klipp 2](#) där Raeed framför sitt bidrag i recitationstävlingen. Vad berättar scenen om synen på musik i filmens Al-Azhar? Hur tänker ni att filmen förhåller sig till musikens roll inom islam? På vilka sätt gör den sin position tydlig? Använder den sig exempelvis av några särskilda filmiska berättarelement? Läs mer om dessa olika element i Filminstitutets [filmlexikon](#).

I en intervju (FLM 9/11-2022) berättar Saleh att den stora frågan i *Boy from Heaven* är huruvida Gud finns eller inte. En mer specifik diskussion inom islam är huruvida saker är förutbestämda av Gud, och vad det i så fall innebär för människans fria vilja. Frågan är även bärande i filmen.

- Den inledningsvis godtrogne Adam blir genom filmen en alltmer aktiv del i säkerhetspolisens politiska spel. Fundera på vad som motiverar Adam, och till vilket pris han blir en medhjälpare.
- Ibrahim blir med tiden alltmer fäst vid Adam, så till den grad att han går emot sin chefs order för att rädda Adams liv. Fundera på vad den unge Koranstudenten representerar för den cyniske säkerhetspolisen? Genomgår Ibrahims rollfigur också en förvandling i filmen? I så fall vilken?

Det komplexa förhållandet mellan Ibrahim och Adam ställs på sin spets i den laddade dialogen på caféet, när Ibrahim säger "Gud valde dig" och Adam svarar "Du valde mig." I detta korta men mångbottnade replikskifte ryms djupa religionsfilosofiska frågor om det förutbestämda och den fria viljan, men även om personligt ansvar och om maktbalansen rollfigurerna emellan.

- Tror Ibrahim verkligen själv att Gud valde Adam till att bli hans informant, eller är det ett sätt för honom att fransäga sig sitt ansvar? Och vad betyder det för Adam att inse att det kanske inte var Gud som bestämde hans öde, utan en vanlig människa som utnyttjat sin makt över honom?

I dialogen mellan Adam och Sheikh Negm hos säkerhetspolisen säger Adam att han är Negms elev. Negm svarar att Adam inte är någon elev (underförstått: att han själv är läromästare). När Adam återvänder till sin byn och besöker moskén frågar imamen honom vad han har lärt sig. Adam svarar med en talande tystnad som lämnar berättelsens upplösning öppen för tolkningar.

- Vem har egentligen varit Adams läromästare i filmen? Vad har han faktiskt lärt sig under sin lärdomsresa? Har han lärt sig något nytt om Gud eller kanske om människan, och i så fall vad?
- Tror ni att Adam har stärkts i sin tro, eller kan det rentav vara så att han tappat den? Motivera!

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Se

The Nile Hilton Incident

Tarik Salehs prisbelönta thriller om korruption i Egypten strax innan den Arabiska våren och Egyptiska revolutionen 2011, kom ut några år innan Boy from Heaven och ger en relevant bakgrund och fördjupning till de teman som Boy from Heaven behandlar.

The Message (Moustapha Akkad, 1976)

Malcolm X (Spike Lee, 1992)

Två filmer som Saleh lyfter fram som viktiga undantag till den övervägande negativa bilden av islam i västerländska filmer.

Läs

Reel Bad Arabs: How Hollywood Vilifies a People – bok av medieforskaren Jack G. Shaheen om den negativa representationen av araber och muslimer i främst Hollywoodfilmer.

Intervju med Tarik Saleh och filmjournalisten Kaly Halkawt, i tidskriften FLM. "Tarik Saleh: Jag älskar fortfarande Egypten, med all dess komplexitet, korruption och skit"

Koranpodden, avsnitt 225, "Tarik Saleh: Boy from Heaven, film och konst".

Ett samtal mellan Tarik Saleh och ungdomsimamen Salih Tufekcioglu, där Boy from Heaven blir en ingång till fördjupande diskussioner kring islam och representationer av muslimer i västerländska filmer och medier.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Sverige, 2022

Regi & manus - Tarik Saleh

Fotograf - Pierre Aïm

Produktionsdesign - Roger Rosenberg

Kostymdesign - Denise Östholm

Maskdesign - Pia Cornelius

Kompositör - Krister Linder

Klippning - Theis Schmidt

Tekniska uppgifter

Speltid: 126 min

Åldersgräns: Tillåten från 11 år

Svensk distribution: TriArt

Filmen kan också finnas i utbudet hos din mediecentral.

REDAKTION

Text: Jonathan Rozenkrantz

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, oktober 2023

KONTAKT

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.

filminstitutet.se/skolbio